

Povzetek

Gospodarska rast se je v prvem četrtletju ohranila na relativno visoki ravni (5,4 %), struktura rasti pa se je v primerjavi s preteklim letom spremenila, saj se je ponovno občutno okrepila rast investicij, medtem ko se rast izvoza postopoma umirja. Prispevka investicijske in izvozne aktivnosti h gospodarski rasti sta bila v prvem četrtletju tako enaka, za razliko od preteklega leta, ko je bil prispevek rasti izvoza relativno višji in je bil glavni dejavnik gospodarske rasti. K visoki rasti investicij v osnovna sredstva v prvem letošnjem četrtletju je prispevala predvsem gradbena dejavnost, povezana z nadaljnjo izgradnjo avtocestnega križa in drugih nestanovanjskih objektov, rast stanovanjske gradnje in investicij v opremo in stroje pa se je v primerjavi s preteklim letom nekoliko upočasnila, vendar ostaja na razmeroma visoki ravni. Umirjanje rasti izvoza se pričakovano nadaljuje že drugo četrtletje zapored skladno s postopno upočasnitvijo gospodarske rasti v naših najpomembnejših trgovinskih partnericah. Rast zasebne potrošnje se je ohranila na podobni ravni kot v povprečju lanskega leta, nekoliko višja pa je bila rast državne potrošnje. Tudi v rasti uvoza, ki se je glede na povprečje preteklega leta upočasnila, je prišlo do sprememb v strukturi, predvsem se je skladno z upočasnitvijo rasti proizvodnje predelovalnih dejavnosti znižal prispevek uvoza vmesnih proizvodov. V Pomladanski napovedi smo predvideli, da bo letos prišlo do spremembe v strukturi gospodarske rasti v smeri krepitve prispevka domače potrošnje, rast gradbenih investicij pa je v prvem četrtletju preseгла pričakovanja.

Na proizvodni strani se je poleg visoke rasti dodane vrednosti v gradbeništvu v prvem četrtletju nadaljevala tudi visoka rast dodane vrednosti nekaterih tržnih storitev, predvsem v trgovini in finančnem posredništvu. V poslovnih in nepremičninskih storitvah ter v gostinstvu se je aktivnost upočasnila, prav tako tudi v prometu, in sicer predvsem zaradi nižje rasti kopenskega prometa, kar je že lahko posledica umirjanja rasti blagovnega izvoza in proizvodnje predelovalnih dejavnosti v istem obdobju. Upočasnitev rasti dodane vrednosti v predelovalnih dejavnostih je bila pričakovana, pri čemer pa sta v prvem četrtletju na izjemno visok padec medletne rasti, podobno kot tudi pri izvozu, poleg upočasnjevanja mednarodne konjunktore vplivala tudi dejavnika tehnične narave, in sicer visoka aktivnost v istem lanskem obdobju ter različna razporeditev velikonočnih praznikov, ki so bili letos v prvem, lani pa v drugem četrtletju. Desezonirani podatki namreč kažejo na ohranjanje rasti na podobni ravni kot v zadnjem lanskem četrtletju. Zato v nadaljevanju leta lahko pričakujemo rahlo povišanje medletnih stopenj rasti, ki pa bodo, zaradi napovedanega nadaljnega upočasnjevanja mednarodne gospodarske aktivnosti, na precej nižji ravni kot v predhodnem letu. Rahla okrepitev rasti dodane vrednosti javnih storitev je izhajala predvsem iz dejavnosti javne uprave, kjer se je ob povečanih aktivnostih v času slovenskega predsedovanja svetu Evropske unije rast okrepila že drugo četrtletje zapored.

V prvem četrtletju so se nadaljevala tudi ugodna gibanja zaposlenosti in brezposelnosti, saj rast zaposlovanja še naprej ostaja visoka, število brezposelnih pa upada. Število zaposlenih in samozaposlenih se je povečevalo v vseh treh mesecih letošnjega prvega četrtletja, najbolj v gradbeništvu ter nekaterih tržnih in javnih storitvah, v predelovalnih dejavnostih pa se je rast upočasnila. Ob sezonski umiritvi se je rast zaposlenosti nadaljevala tudi aprila, kar kaže, da bi bila v celem

letošnjem letu lahko nekoliko višja od Pomladanske napovedi. Stopnja registrirane brezposelnosti je bila marca 6,9-odstotna, kar je za 1,2 odstotne točke manj kot marca lani (upadanje se je nadaljevalo tudi v aprilu in maju), število anketno brezposlenih pa se je v prvem četrtletju medčetrtno sezonsko nekoliko povišalo, vendar ostaja na precej nižji ravni kot v istem lanskem obdobju.

Rast cen življenjskih potrebščin je v prvih šestih mesecih ostala visoka, pričakovano umirjanje je nekoliko počasnejše zaradi uresničitve nekaterih tveganj glede hitrejše rasti cen hrane in nafte na mednarodnih trgih v primerjavi s predpostavkami v Pomladanski napovedi. Zunanji dejavniki tako podobno kot lani ostajajo najpomembnejši razlog za ohranjanje inflacije na relativno visoki ravni, razlika med cenovnimi gibanji v letošnjem in lanskem letu pa je, da je letos do pospešene rasti prišlo tudi v drugih cenovnih skupinah, kar že kaže na morebitne sekundarne učinke. Tveganja glede hitrejše rasti plač od predvidene se v prvih štirih mesecih še niso uresničila, saj je bila rast bruto plač v tem obdobju skladna s pričakovanji v Pomladanski napovedi.

V prvih štirih mesecih je bila nominalna rast bruto plače na zaposlenega višja kot v istem lanskem obdobju, realno pa se je rast umirila. Pri tem je bila rast bruto plače v zasebnem sektorju višja od rasti bruto plače v javnem sektorju, vendar za celo leto pričakujemo, da bo na podlagi doseženih dogovorov rast plač v javnem sektorju presegla rast plač v zasebnem sektorju, skupna nominalna rast plač pa bo presegla rast produktivnosti. Takšna gibanja povečujejo tveganja za nastanek makroekonomskih neravnovesij, ki bi lahko vodila k počasnejšemu zniževanju inflacije in poslabšanju konkurenčnosti.

V prvih štirih mesecih se je zunanje ravnovesje poslabšalo. Ob upočasnjeni rasti izvoza in višji rasti uvoznih od izvoznih cen se je precej povečal primanjkljaj v blagovni menjavi, po naši oceni so poslabšani pogoji menjave k temu prispevali približno polovico. To je bil tudi glavni razlog za povečanje primanjkljaja na tekočem računu plačilne bilance, ki je bil skoraj enkrat višji kot v enakem lanskem obdobju. Višja sta bila tudi primanjkljaja v bilanci faktorskih dohodkov in tekočih transferih s tujino, le storitveni presežek je ob visoki rasti izvoza transportnih storitev nekoliko presegel lanskega.

1. Gospodarska rast

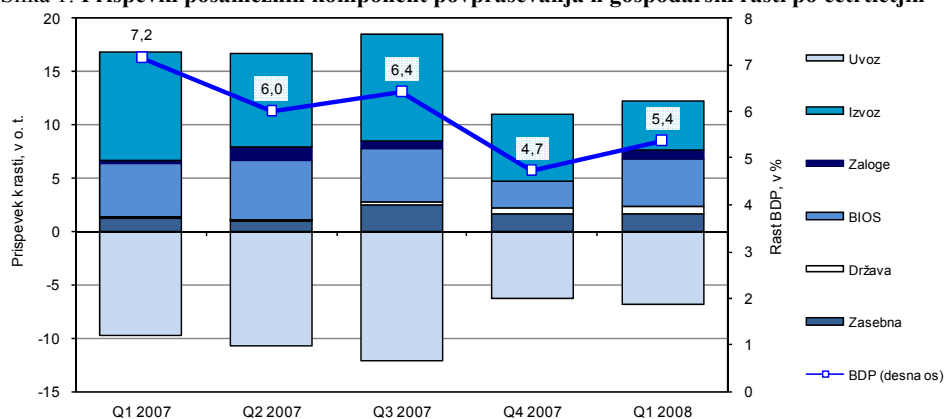
Gospodarska rast se je v prvem četrletju ohranila na relativno visoki ravni (5,4 %), spremenila pa se je struktura rasti, saj se je ponovno močno okrepila rast investicij, medtem ko se rast izvoza postopoma umirja (glej Tabela 1). Realna rast BDP je bila v primerjavi z zadnjim četrletjem lanskega leta nekoliko višja (4,7 %), a nižja od povprečja lanskega leta (6,1 %). Po umiritvi v zadnjem četrletju lani se je na raven lanskoletnega povprečja ponovno povešala rast bruto investicij v osnovna sredstva, ki je predvsem posledica pospešene gradbene aktivnosti v prvih treh mesecih letošnjega leta. Prispevek investicij v osnovna sredstva k skupni realni rasti BDP je znašal 4,5 o. t., spremembe zalog pa so k skupni rasti prispevale 0,8 o. t.¹ (glej Sliko 1). Rast zasebne potrošnje se je rahlo okrepila glede na zadnje lansko četrletje, a ostaja na podobni ravni kot v povprečju lanskega leta. Nekoliko višja kot v zadnjem četrletju lani in nad lanskim povprečjem pa je bila rast državne potrošnje. Skladno s počasnejšo rastjo tujega povpraševanja se je v prvem četrletju še naprej umirjala rast izvoza, (predvsem blagovnega), ki je tako za skoraj polovico nižja od lanske povprečne rasti. Prispevek skupnega izvoza k rasti BDP v prvem četrletju je znašal 4,5 o. t. in je bil enak prispevku bruto investicij v osnovna sredstva. Ob višji rasti domače potrošnje se je v primerjavi z zadnjim lanskim četrletjem rahlo okrepila tudi rast uvoza, ki pa je bila precej nižja od lanske povprečne rasti.

Tabela 1: Medletna realna rast posameznih komponent povpraševanja po četrletjih

	Q1 07	Q2 07	Q3 07	Q4 07	2007	Q1 08
Zasebna potrošnja	2,3	2,0	4,8	3,2	3,1	3,4
Državna potrošnja	0,7	0,4	1,7	2,7	1,4	3,4
Bruto investicije v osnovna sredstva	21,2	21,8	18,7	8,6	17,2	17,1
Izvoz blaga in storitev	14,9	13,0	15,1	9,3	13,0	6,3
Uvoz blaga in storitev	14,4	16,2	18,2	8,6	14,1	9,4

Vir: SURS

Slika 1: Prispevki posameznih komponent povpraševanja h gospodarski rasti po četrletjih

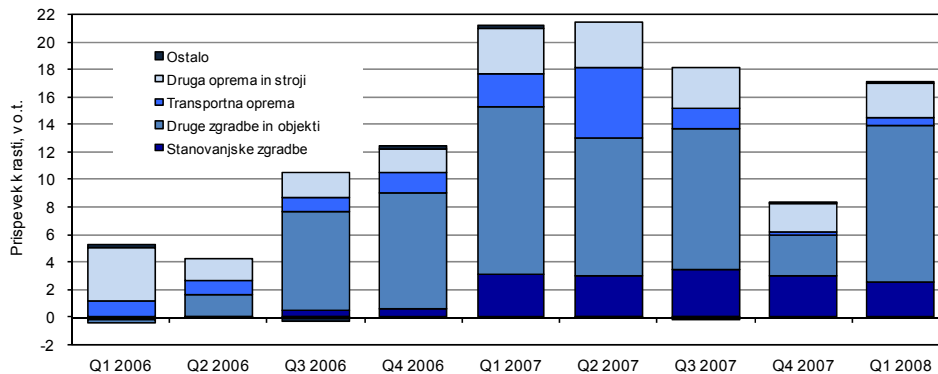

Vir: SURS, SI-Stat podatkovni portal

¹ Po podatkih industrijske statistike so se zaloge v industriji v prvem četrletju povečale, a je bilo povečanje nižje kot lani. Ocenjujemo, da je pozitiven prispevek zalog k skupni gospodarski rasti najverjetneje povezan s povečano aktivnostjo v gradbeništvu. Sicer je povečanje zalog v tekočih cenah doseglo 4,2 % BDP.

Po umiritvi ob koncu lanskega leta se je v prvem četrletju investicijska aktivnost ponovno okrepila, predvsem pri investicijah v gradbene objekte (glej Sliko 2). V prvem četrletju se je glede na zadnje četrletje lani pospešila predvsem rast investicij v zgradbe in objekte (25,1 %), ki je bila višja tudi od lanske povprečne rasti. Po občutni umiritvi ob koncu lanskega leta se je ponovno močno okrepila predvsem rast investicij pri drugih zgradbah in objektih. Na podlagi podatkov gradbene statistike sklepamo, da so po podobnih stopnjah naraščale investicije v inženirske objekte (ob nadaljevanju gradnje avtocestnega križa) in tudi investicije v nestanovanjske stavbe. Rast stanovanjskih investicij je bila sicer nižja kot v zadnjem četrletju lani in v povprečju leta 2007, vendar se je umirila na visoki ravni. Na rast gradbenih investicij so ugodno vplivale tudi vremenske razmere. V primerjavi z zadnjim četrletjem lani se je okrepila tudi rast investicij v opremo in stroje, vendar je bila ob nižji rasti investicij v transportno opremo² precej nižja kot v povprečju lanskega leta. Nižja od lanske povprečne rasti je bila tudi rast investicij v drugo opremo in stroje, ki pa se je v primerjavi s koncem lanskega leta ponovno okrepila in se tako ohranja na visoki ravni. Ocenjujemo, da je močna investicijska aktivnost v tem segmentu verjetno povezana s (še vedno) visoko izkoriščenostjo proizvodnih kapacitet v predelovalnih dejavnostih.

Slika 2: Prispevki k rasti bruto investicij v osnovna sredstva po četrletjih

Vir: SURS, SI-Stat podatkovni portal; preračuni UMAR

Rast zasebne in državne potrošnje se je v prvem četrletju glede na zadnje lansko četrletje rahlo okrepila. Medletna rast zasebne in državne potrošnje je bila v prvem četrletju enaka (3,4 %) in se je glede na zadnje lansko četrletje rahlo okrepila, pri čemer je rast zasebne potrošnje rahlo nad ravno lanske povprečne rasti, rast državne potrošnje pa se je okrepila. Nominalna rast mase neto plač je bila v prvem četrletju na ravni nominalne rasti zasebne potrošnje (11,0 %), kar pomeni, da so gospodinjstva povečevala trošenje skladno s povečevanjem dohodkov, realno pa je rast zasebne potrošnje zaostajala za rastjo mase plač³. Ker so gospodinjstva neto najela za polovico manj potrošniških posojil kot lani (31 mio), ocenjujemo, da so gospodinjstva potrošnjo v večji meri

² Ob večjih investicijah v železniško in letalsko transportno opremo so se lani investicije v transportno opremo povečale kar za četrtno.

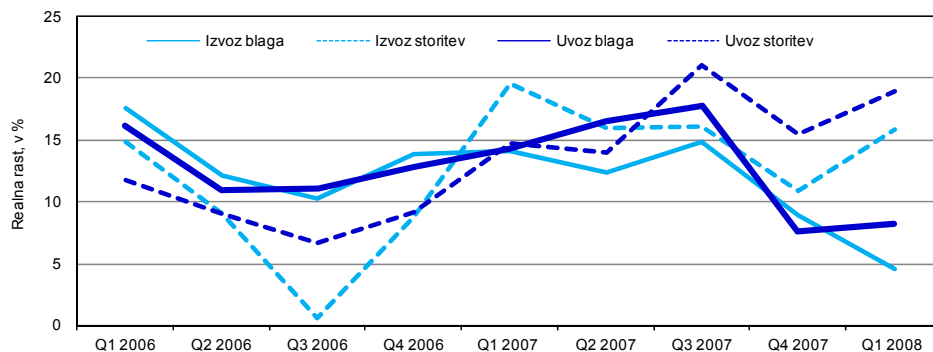
³ Razlika je posledica različnih deflatorjev: masa neto plač je deflacinirana z indeksom cen življenjskih potrebščin, deflator zasebne potrošnje (107,4) pa je bil v prvem četrletju za 0,6 o. t. višji od tega indeksa.

financirala z lastnimi viri. Na krepitev rasti zasebne potrošnje v začetku leta so kazali nekateri tekoči kazalniki trošenja, zlasti rast prihodka v trgovini in registracije novih osebnih vozil. Še naprej je bila razmeroma visoka rast trošenja za trajne dobrine. V začetku leta pa se je nadaljevalo poslabšanje razpoloženja potrošnikov, kar je verjetno predvsem posledica dojemanja visoke inflacije. V drugem četrtletju je bil sicer optimizem potrošnikov rahlo višji kot v prvem četrtletju letos, a še vedno nižji od lanskoletnega povprečja, medtem ko se razmeroma visoka rast registracij novih avtomobilov nadaljuje.

Ob konjunktornem ohlajanju v mednarodnem okolju je bila rast menjave s tujino v prvem četrtletju precej nižja od lanske povprečne rasti, predvsem zaradi nadaljnjega umirjanja rasti blagovnega izvoza, rast blagovnega uvoza pa se je rahlo okrepila, prav tako tudi rast storitvenega izvoza in uvoza. Realna rast blagovne menjave se je v prvem letošnjem četrtletju glede na zadnje četrtletje lani precej upočasnila, medtem ko se je rast storitvenih tokov ponovno okrepila in tako že peto četrtletje zapored ohranila na visoki ravni (glej Sliko 3). Na upočasnjeno rast *izvoza blaga* (4,6 %) je vplivalo predvsem nižje povpraševanje držav članic EU. Nižja kot v zadnjem lanskem četrtletju in tudi v primerjavi z lansko povprečno rastjo je bila z vidika strukture izvoza po SMTK predvsem rast izvoza kemičnih proizvodov (znižanje izvoza medicinskih in farmacevtskih proizvodov), železa in jekla, barvnih kovin ter strojev in transportne opreme, kjer se je umirila predvsem rast izvoza strojev za obdelavo kovin, električnih strojev in naprav ter tudi cestnih vozil. Nasprotno se je v primerjavi z zadnjim lanskim četrtletjem okrepila rast *izvoza storitev* (15,9 %) in bila na podobni ravni kot v povprečju lanskega leta, k čemur je prispevala predvsem visoka rast izvoza storitev operativnega zakupa, posredovanj ter zavarovalniških in transportnih storitev. Medletna realna rast *uvoza blaga* se je v prvem četrtletju glede na zadnje lansko četrtletje pospešila (8,2 %), vendar je bila nižja kot v povprečju leta 2007. Glede na strukturo po širokih ekonomskih kategorijah se je po občutni umiritvi medletne rasti v zadnjem četrtletju lani ponovno pospešila rast uvoza proizvodov za investicije (16,1 %), ki pa je bila rahlo nižja kot v celotnem lanskem letu. Nižji kot v zadnjem trimesečju lani in v povprečju leta sta bili rast uvoza proizvodov za široko porabo (16,9 %), ki se je povečala najbolj izmed treh kategorij, in rast uvoza proizvodov za vmesno porabo (8,3 %), ki se umirja že peto četrtletje zapored, a je kljub temu še vedno prispevala največ k skupni rasti blagovnega uvoza. Realna rast *uvoza storitev* (19,0 %) je bila višja kot v zadnjem lanskem četrtletju in povprečju lanskega leta. K rasti je največ prispeval višji uvoz finančnih, raznih poslovnih, profesionalnih in tehničnih storitev ter poslovnih potovanj. Prispevek salda menjave s tujino h gospodarski rasti je bil v prvem letošnjem četrtletju negativen (-2,3 %). Aprila se je medletna nominalna rast izvoza in uvoza blaga okrepila (18,1 % in 15,7 %), na rast blagovnega izvoza od maja dalje pa bo negativno vplival učinek osnove pri izvozu avtomobilov⁴.

⁴ Povprečna nominalna rast izvoza avtomobilov je v prvih štirih mesecih lani znašala 17,3 %, od maja pa se je pospešila in v povprečju znašala 61,2 %.

Slika 3: Medletne stopnje rasti izvoza in uvoza blaga in storitev po četrtletjih

Vir: SURS, SI-Stat podatkovni portal

Okrvir 1: Gospodarska gibanja v mednarodnem okolju in tveganja v letu 2008

Gospodarska rast v naših glavnih trgovinskih partnericah se bo tekom leta predvidoma umirila in bo na letni ravni v okviru naših pomladanskih predpostavk, vendar so gospodarska gibanja še naprej podvržena precejšnjim tveganjem. Gospodarska rast v evrskem območju je bila v prvem četrtletju sicer višja od pričakovane, vendar se bo do konca leta predvidoma umirila (glej Tabela 2). Sodeč po zadnjih napovedih mednarodnih institucij pričakujemo, da bo realna rast BDP v evrskem območju in naših pomembnejših trgovinskih partnericah na letni ravni v okviru naših pomladanskih predpostavk. Gospodarska gibanja v mednarodnem okolju pa ostajajo izpostavljena precejšnjim tveganjem, predvsem nadaljevanju visokih rasti cen surovin, posledicam finančne krize in še naprej precej negotovim obetom za gospodarsko rast v ZDA.

V prvih šestih mesecih letos so se stopnje inflacije v nekaterih naših najpomembnejših trgovinskih partnericah in evrskem območju kot celoti povzpele na rekordne ravni zaradi visoke rasti cen surovin, predvsem nafte in hrane. Cena nafte Brent je v prvih šestih mesecih letos v povprečju znašala 109,2 USD/sod in bila tako za 50,2 % višja kot v povprečju lanskega leta. Nadaljuje pa se tudi visoka rast cen kmetijskih surovin, zaradi česar so mednarodne prognostične institucije povišale napovedi njihovih letošnjih rasti. Tako je Evropska komisija popravila svojo napoved za rast cen z 10,3 % jeseni na 38,6 %. Nadaljnja visoka rast cen nafte in ostalih surovin, ki vpliva na kupno moč potrošnikov ter na višje stroške podjetij, tako predstavlja glavno tveganje za gospodarsko rast v mednarodnem okolju do konca tega leta.

Drugi dejavnik tveganja je finančna kriza in njene negotove posledice za druge segmente gospodarstva, kar bo vplivalo na gospodarsko rast v naših pomembnejših trgovinskih partnericah z evrskega območja. ECB v svojem poročilu o finančni stabilnosti ugotavlja, da bo nadaljnji razplet finančne krize odvisen predvsem od gibanja cen nepremičnin v ZDA, ki v prvih mesecih letos padajo še hitreje kot lani. Zaradi tega so tveganja za stabilnost finančnega sistema evrskega območja večja kot ob koncu lanskega leta⁵. Podobno kot ECB tudi OECD v svoji junjski napovedi ugotavlja, da so se razmere na določenih finančnih trgih začele stabilizirati, vendar ni mogoče izključiti morebitnih nadaljnjih težav. V prihodnjih četrtletjih tako pričakuje, da bodo posledice finančne krize še naprej vplivale na gospodarsko aktivnost,

⁵ Po podatkih *Institute of International Finance* so dosedanje izgube evropskih finančnih institucij večje od ameriških, pri čemer so uspele zbrati manj kapitala za kompenzacijo dosedanjih izgub.

kar lahko povratno negativno vpliva na gibanja na finančnih trgih.

V ZDA je bila gospodarska rast v prvem četrtletju višja od pričakovane (2,5 % medletno), vendar se bo tekom leta 2008 predvidoma umirila. Težave na nepremičninskem trgu se namreč nadaljujejo, visoka rast cen energije in hrane ter naraščajoča brezposelnost pa predstavljata dodaten negativen vpliv predvsem na rast zasebne potrošnje, ki je bila glavni dejavnik gospodarske rasti v zadnjih letih.

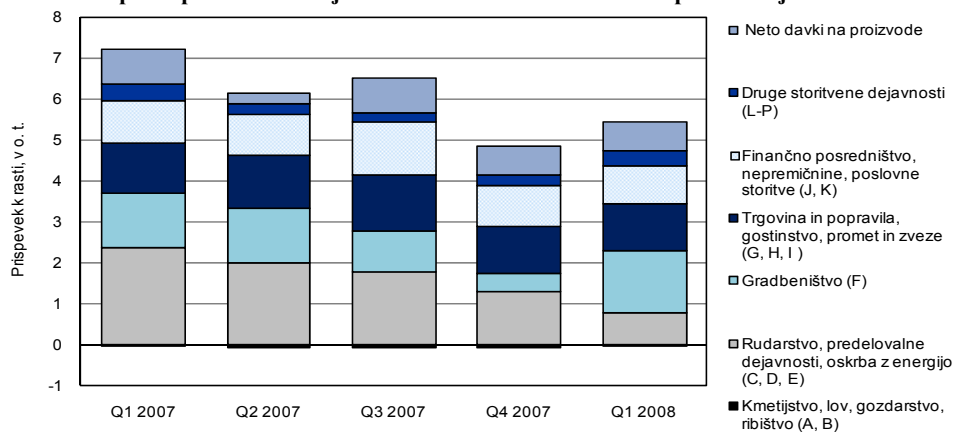
Tabela 2: Medletna desezonirana realna rast BDP v ključnih trgovinskih partnericah

	Delež v skupnem slovenskem izvozu 2007 (v %)	Realna rast BDP, v %				Napoved			
		Q1 07	Q2 07	Q3 07	Q4 07	Q1 08	Q2 08	Q3 08	Q4 08
EU27	70,5	3,4	2,8	2,9	2,5	2,5	2,2	1,7	1,6
EMU	52,2	3,2	2,6	2,7	2,1	2,2	1,8	1,5	1,5
Nemčija	18,9	3,7	2,6	2,5	1,8	2,6	1,7	1,3	1,4
Italija	13,2	2,1	1,6	1,6	0,1	0,3	0,4	0,3	0,8
Avstrija	7,8	3,6	3,5	3,2	3,0	2,8	2,6	2,4	2,1
Francija	6,5	2,2	1,7	2,4	2,2	2,0	1,9	1,3	1,2
Hrvaška	8,1	5,9	6,0	5,3	4,6	3,8	4,2	4,6	4,8

Vir: Eurostat, SURS, EC Spring Forecasts (april 2008); Consensus Forecasts (junij 2008); Eastern Consensus Forecasts (maj 2008)

K ohranjanju rasti dodane vrednosti v prvem četrtletju letos na relativno visoki ravni je prispevalo nadaljevanje ugodnih gibanj v tržnih storitvah in pospešitev aktivnosti v gradbeništvu (glej Sliko 4). Realna rast dodane vrednosti je bila na medletni ravni 5,4-odstotna, kar je nekoliko pod povprečno rastjo lanskega leta (6,2 %) in više kot v predhodnem četrtletju (4,6 %). K rasti je največ, 2,4 odstotne točke prispevala skupina tržnih storitev (G–K), katerih rast (6,7 %) se je obdržala na relativno visoki ravni predhodnega leta (6,9 %). Med osnovnimi dejavnostmi (A–F) sta se rast dodane vrednosti gradbeništvu in njegov prispevek k skupni rasti (1,7 odstotne točke) po dveh letih izjemno visokih rasti še okrepila. Skupen prispevek ostalih osnovnih dejavnosti (kmetijstvo, ribištvo in industrija; A–E) pa se je, predvsem zaradi upočasnitve rasti predelovalnih dejavnosti, v primerjavi s povprečjem predhodnega leta prepolovil in je bil tudi nižji kot v zadnjem trimesečju lani. V javnih storitvah (L–P) se je rast dodane vrednosti po umirjenih lanskoletnih gibanjih v prvem trimesečju letos rahlo okrepila, prispevek k skupni rasti dodane vrednosti gospodarstva pa je ostal nizek, 0,4 odstotne točke.

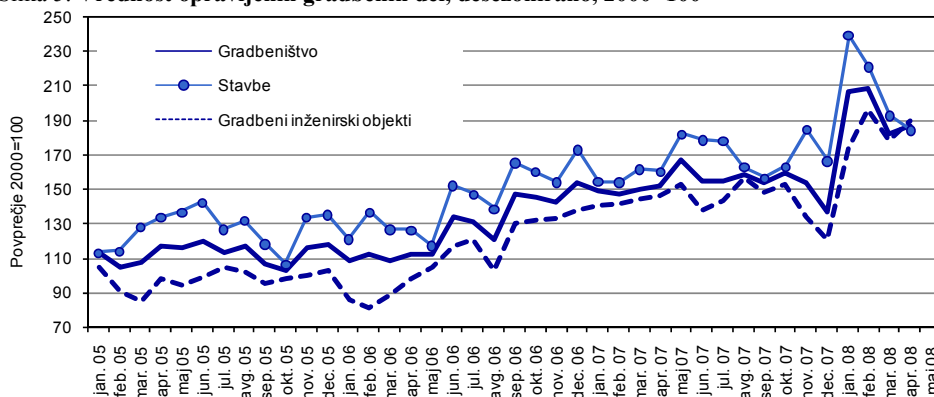
Slika 4: Prispevki posameznih dejavnosti k rasti dodane vrednosti po četrletjih

Vir: SURS, SI-Stat podatkovni portal; preračuni UMAR

Rast dodane vrednosti v gradbeništvu (F) se je okrepila v vseh segmentih. V prvem četrletju je bila dodana vrednost v gradbeništvu realno kar za 27,4 % višja kot v istem lanskem četrletju, kar je precej višja rast kot v lanskem zadnjem trimesečju (8,0 %), pa tudi višja kot v povprečju lanskega leta (18,7 %). Na ponovno pospešitev rasti v začetku leta kažejo tudi desezonirani podatki o medčetrletni rasti, ki se je po dveh četrletjih umirjanja spet izraziteje okrepila. Investicije v gradbene objekte so se v prvih treh mesecih okrepile v vseh pomembnejših segmentih, najbolj v nestanovanjskih gradnjah (glej tudi str. 14). Tako visoka pospešitev rasti v prvem četrletju ni bila pričakovana, saj so podatki poslovnih tendenc nakazovali nadaljevanje bolj umirjenih gibanj iz konca lanskega leta⁶. Poleg poslovnih pričakanj postopno umirjanje v nadaljevanju leta nakazujejo tudi podatki o vrednosti opravljenih del v marcu in aprilu, vendar pa bo zaradi visokega pospeška v prvi četrtini leta rast dodane vrednosti gradbeništva v celem letu nekoliko višja od prvotnih pričakanj.

Slika 5: Vrednost opravljenih gradbenih del, desezonirano, 2000=100

Vir: SURS Si-Stat podatkovni portal; preračuni UMAR

⁶ Po podatkih poslovnih tendenc v gradbeništvu se je v drugi polovici lanskega leta vrednost kazalnika obsega gradbenih del znižala in je na tej ravni ostala tudi v začetku letošnjega leta.

Nadaljevanje visoke rasti dodane vrednosti tržnih storitev (G–K) je posledica okrepljene rasti v trgovini s popravili motornih vozil in finančnem posredništvu, aktivnost pa se je upočasnila v prometu, poslovnih in nepremičninskih storitvah ter v gostinstvu. Skupna realna rast dodane vrednosti tržnih storitev je bila v prvem četrtletju na medletni ravni 6,7-odstotna, kar je približno na ravni povprečja lanskega leta (6,9 %) in nekoliko nad medletno rastjo predhodnega četrtletja (6,3 %). Najbolj, za 14 %, se je v prvi četrtini leta na medletni ravni povišala dodana vrednost finančnega posredništva (J). Kreditna aktivnost bank, ki predstavlja pretežni del dodane vrednosti finančnega sektorja, je še naprej zelo visoka, kar je delno tudi posledica nizke osnove iz prvega četrtletja lani, medtem ko primerjava s predhodnimi četrtletji kaže na postopno umirjanje rasti. To naj bi se nadaljevalo tudi v prihodnje, saj se zaradi mednarodne finančne krize razmere na finančnih trgih postopno zaostrujejo, kar bo prek poslabšanih pogojev zadolževanja umirilo rast kreditne aktivnosti. Na manjše povpraševanje po kreditih pa bo postopno vplivala tudi pričakovana upočasnitev gospodarske aktivnosti. Rekordno visoka, 9,0-odstotna, medletna realna rast dodane vrednosti dejavnosti trgovine (G) je predvsem rezultat ugodnih gibanj v trgovini na debelo ter v prodaji motornih vozil in goriv. Okrepitev rasti prihodka pa so zabeležili tudi v trgovini na drobno, kjer se je še pospešila rast prodaje gradbenega materiala, gospodinjskih aparatov in pohištva, po treh četrtletjih upadanja pa se je realno povečal tudi prihodek v trgovini z živili⁷. Med tržnimi storitvami se je rast dodane vrednosti najbolj umirila v prometu (I). Podatki o nominalni rasti prihodka nakazujejo šibko aktivnost v kopenskem prometu, ki je bil glavni dejavnik rasti v zadnjih nekaj letih, kar je že lahko posledica umirjanja rasti blagovnega izvoza in proizvodnje predelovalnih dejavnosti v istem obdobju. Posamezni znaki upočasnjevanja aktivnosti v tem delu gospodarstva se kažejo tudi v nekaterih manjših segmentih poslovnih storitev (K), kjer se je tretje četrtletje zapored nadaljevalo upočasnjevanje rasti zaposlenosti v dejavnostih dajanje strojev in opreme v najem ter posredovanje delovne sile. Visoke rasti števila zaposlenih pa se še naprej ohranjajo pri poslovanju z nepremičninami in v različnih storitvah svetovanja.

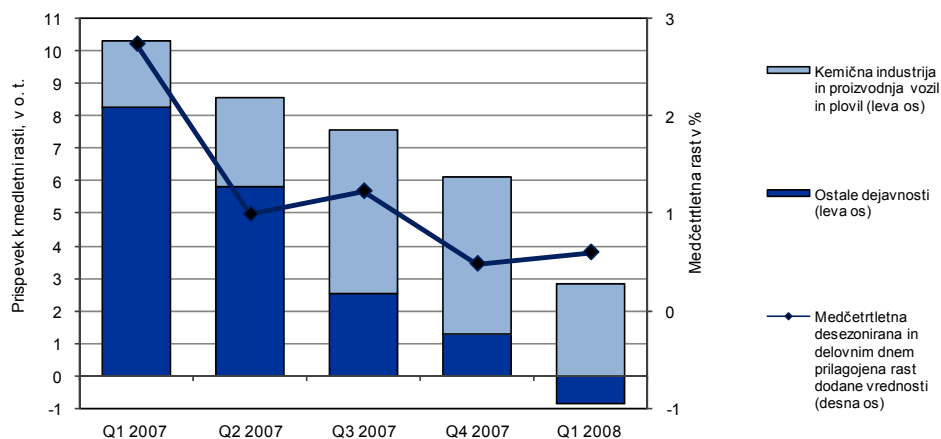
Rast dodane vrednosti predelovalnih dejavnosti (D) se je upočasnila skladno z umirjanjem mednarodnega gospodarskega okolja in rastjo domačega blagovnega izvoza. Realna rast dodane vrednosti in industrijske proizvodnje se je v prvem četrtletju na medletni ravni umirila na 1,9 %. Upočasnitev rasti je bila glede na postopno upočasnjevanje povpraševanja v nekaterih pomembnejših trgovinskih partneric pričakovana⁸. Pri tem pa je treba izpostaviti, da sta v prvem četrtletju na izjemno visok padec medletne rasti poleg upočasnjevanja mednarodne konjunktore in posledično blagovnega izvoza (glej tudi str. 15) vplivala tudi dejavnika bolj tehnične narave, in sicer visoka aktivnost v istem lanskem obdobju ter različna razporeditev velikonočnih praznikov, ki so bili letos v prvem, lani pa v drugem četrtletju. To potrjujejo podatki o medčetrtletni rasti dodane vrednosti, ki se je v prvem četrtletju po desezoniranih podatkih približno ohranila na ravni predhodnega obdobja, in podatek o ponovno visoki medletni rasti industrijske proizvodnje v aprilu (9,6 %), ki je medletno rast v prvih štirih mesecih leta dvignil na 3,8 %. Zato v nadaljevanju leta pričakujemo rahlo

⁷ Predvsem zaradi višjih prihodkov v nespecializiranih prodajalnah z živili, kamor se uvrščajo večji hipermarketi.

⁸ Izmed naših pomembnejših trgovinskih partneric je bila v prvem četrtletju letos medletna desezonirana rast uvoza nižja kot v zadnjem lanskem četrtletju v Franciji, Italiji, Avstriji, Združenem kraljestvu in na Poljskem. Enako velja za celotno EU, medtem ko se je v evrskem območju rahlo dvignila, kar je predvsem posledica občutnejše pospešitve rasti uvoza v Nemčiji.

povišanje medletnih stopenj rasti, ki pa bodo, zaradi napovedanega nadaljnega upočasnjevanja mednarodne gospodarske aktivnosti, na precej nižji ravni kot v predhodnem letu. To že nakazujejo tudi podatki ankete o poslovnih tendencah v predelovalnih dejavnostih, saj se je v maju desezonirana vrednost kazalnika zaupanja spustila na raven iz začetka leta 2006. Gledano po posameznih dejavnostih predelovalne industrije se je rast industrijske proizvodnje v prvem trimesečju letos močno upočasnila v večini dejavnosti. Tako kot v drugi polovici lanskega leta pa sta glavna dejavnika rasti ostali izvozno usmerjeni kemična industrija (DG) ter proizvodnja vozil in plovil (DM)⁹. Skupni prispevek ostalih dejavnosti k rasti industrijske proizvodnje je bil negativen.

Slika 6: Dodana vrednost in prispevki k obsegu industrijske proizvodnje predelovalnih dejavnosti po četrletjih

Vir: SURS Si-Stat podatkovni portal; preračuni UMAR

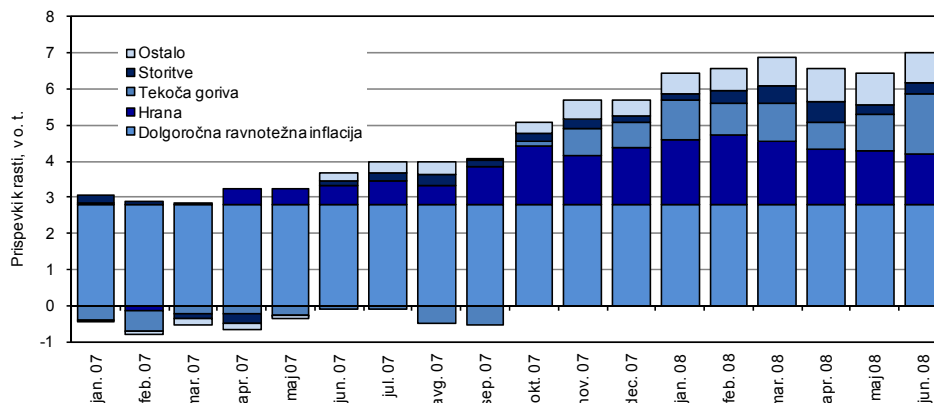
Rahla okrepitev rasti dodane vrednosti javnih storitev (L-P) je izhajala predvsem iz dejavnosti javne uprave. V prvem četrletju so javne storitve na medletni ravni v povprečju zabeležile 2,1-odstotno realno povišanje dodane vrednosti, kar pomeni rahlo okrepitev v primerjavi s povprečjem lanskega leta (1,7 %). Glavnina pospeška je nastala v dejavnosti *javne uprave (L)*, kjer se je ob povečanih aktivnostih v času slovenskega predsedovanja Evropski uniji rast okrepila že drugo četrletje zapored. V dejavnosti *izobraževanja (M)* ter *javnih, skupnih in osebnih storitev (O)* je rast dodane vrednosti le rahlo preseгла lanskoletno povprečje, v *zdravstvu in socialnem skrbstvu (N)* pa je bila pod povprečjem predhodnega leta.

⁹ Povprečna medletna rast industrijske proizvodnje v skupini DM je bila v prvih štirih mesecih lani -2,4-odstotna, nato pa se je v naslednjih osmih mesecih pospešila na 26,0 %, tako da je bila na letni ravni 15,5-odstotna (leta 2006 -3,8 %). Zaradi učinka osnove lahko tako pričakujemo, da se bodo od maja dalje medletne stopnje rasti znižale.

2. Cenovna gibanja

Inflacija se ob zunanjih cenovnih pritiskih zaradi naraščajočih rasti cen surovin na svetovnih trgih ohranja na relativno visoki ravni. V prvi polovici letošnjega leta je rast cen življenjskih potrebščin ostala visoka: junija je pri 0,9-odstotni mesečni rasti na medletni ravni dosegla 7,0 %. V prvih šestih mesecih letos so se cene povišale za 4,1 %, (v prvem polletju lani za 2,9 %). Ključna dejavnika pospeška inflacije nad dolgoročno ravnotežno raven, ki po naši oceni na medletni ravni znaša okoli 3 %, tako kot lani ostaja pospešena rast cen hrane in cen tekočih goriv za prevoz in ogrevanje, ki imata izvor v mednarodnem okolju (glej Sliko 7). Domače cene hrane so se sicer v prvih šestih mesecih letos povišale nekoliko manj kot lani, kljub temu pa še naprej predstavljajo pomemben dejavnik domače inflacije. Bolj kot lani pa so se v prvih šestih mesecih letos povišale cene tekočih goriv za prevoz in ogrevanje. Cene rastejo hitreje kot lani tudi v evrskem območju, kjer je bila medletna inflacija junija ponovno najvišja po ustanovitvi evrskega območja (4,0 %), medtem ko je bila lani v istem obdobju 1,9-odstotna.

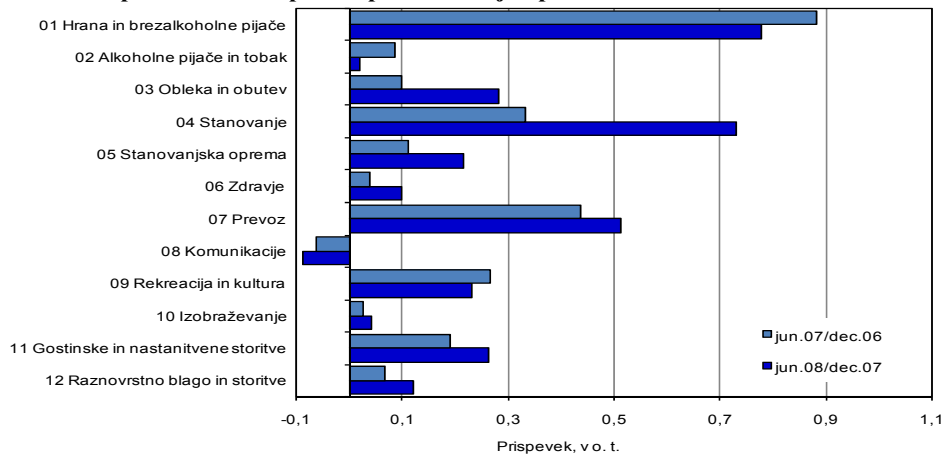
Slika 7: Pospešek rasti cen življenjskih potrebščin nad ravnotežno raven

Vir: SURS Si-Stat podatkovni portal; preračuni UMAR

Ohranjanje inflacije na visoki ravni je v Sloveniji tudi posledica širitve inflacijskih pritiskov v večje število cenovnih skupin. Zunanji cenovni šoki, ki so jim bila izpostavljena vsa svetovna gospodarstva, se v Sloveniji odražajo v nekoliko večji meri zaradi nekaterih notranjih strukturnih (rigidnejše tržne strukture) in specifičnih dejavnikov (struktura domače potrošnje, ki se odraža v sistemu uteži indeksa cen življenjskih potrebščin). Ob nadaljnji visoki rasti cen nafte in hrane na svetovnih trgih pa je po naši oceni ohranjanje domače inflacije na relativno visoki ravni tudi posledica naraščanja cen proizvodov in storitev v večjem številu cenovnih skupin. Junija je bila rast izmed dvanajstih skupin indeksa kar v osmih višja kot v istem obdobju lani (glej Sliko 8). Hitrejšo rast cen kažejo tudi indikatorji osnovne inflacije. Inflacija, ki ne upošteva rasti cen energije in neprocesirane hrane, je letos višja kot v primerljivem obdobju lani (v prvih šestih mesecih letos je znašala 2,2 %, lani pa 1,7 %). Osnovna inflacija, izračunana po metodi odrezanega povprečja pa je v prvih šestih mesecih letos znašala 2,9 %, v v enakem obdobju lani pa 1,7 %.

Slika 8: Prispevek rasti cen podskupin k inflaciji v prvih šestih mesecih leta

Vir: SURS Si-Stat podatkovni portal; izračuni UMAR

Rasti cen storitev kljub povišanju ne prispevajo pomembneje k pospešku inflacije. Stopnje rasti cen storitev so se v zadnjih dveh letih postopoma poviševale, kar deloma pripisujemo procesu realne konvergence. Kljub temu je bil pospešek rasti cen storitev lani glede na leto prej precej blag; deloma je bil povezan tudi z učinki uvedbe evra na inflacijo v začetku lanskega leta, ki so se najbolj odrazili na rasti cen gostinskih in nekaterih ostalih vrst storitev. V prvih šestih mesecih letos so se cene storitev povišale za 3,2 % (lani 2,8 %), kar je k 4,1-odstotni inflaciji prispevalo 1 o. t.

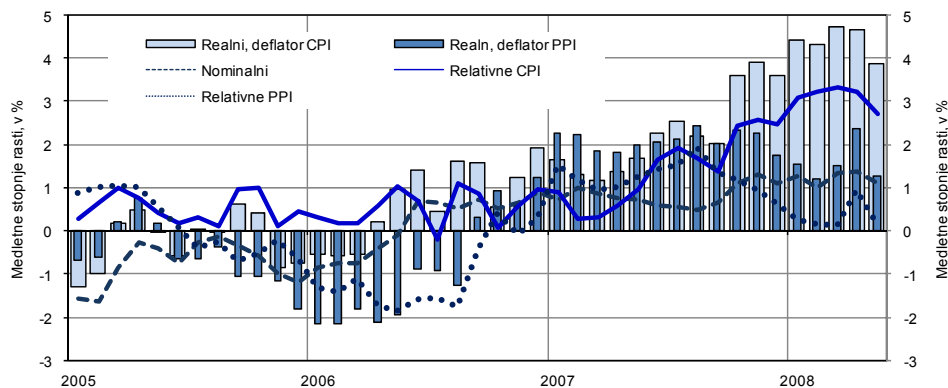
Večina cen, ki so pod različnimi oblikami regulacije, raste v skladu z vladnim načrtom. Regulirane cene so se v prvih šestih mesecih letos povišale za 13,1 % na medletni ravni pa za 17,8 %. Relativno visoka rast je predvsem posledica rasti cen, ki se oblikujejo na podlagi trenutnih oziroma preteklih gibanj cen nafte na svetovnih trgih (tekoča goriva za prevoz in ogrevanje, daljinska energija, zemeljski plin). Če izločimo ta vpliv, je skupna ocenjena rast reguliranih cen v šestih mesecih letos 0,2-odstotna, prispevek k inflaciji pa je manjši od 0,05 o. t.

Cene industrijskih proizvodov pri domačih proizvajalcih na domačem trgu rastejo hitreje kot na tujem. Na medletni ravni so v maju na domačem trgu porasle za 6,3 %, na tujem pa za 1,0 %. Ocenjujemo, da se po približno enoletni razmeroma usklajeni rasti cen na domačem in tujem trgu ponovno vzpostavlja razkorak v rasti cen, ki je bil sicer značilen za cenovna gibanja industrijskih proizvodov pred letom 2007. Razliko v rasti cen doma in na tujem lahko sicer v določeni meri pojasnimo z različno strukturo indeksa cen na domačem in tujem trgu. Na domačem trgu sta v maju ključna dejavnika – rast cen v proizvodnji električne energije in cen v proizvodnji hrane, pijač in krmil – predstavljala približno 60 % skupne rasti cen na medletni ravni. Proizvodnja hrane, pijač in krmil je namreč panoga, ki je usmerjena izrazito na domači trg in v strukturi indeksa cen na domačem trgu zavzema dokaj velik delež (po naši oceni blizu 20 %), podobno velja tudi za proizvodnjo električne energije, ki je v strukturi indeksa cen industrijskih proizvodov na tujem trgu ni. Cene industrijskih proizvodov na domačem trgu so se sicer v prvih šestih mesecih letos enako kot v tem obdobju lani povišale za 3,7 %.

Nekatera tveganja iz Pomladanske napovedi glede počasnejšega umirjanja inflacije od pričakovanj se deloma uresničujejo. V Pomladanski napovedi smo kot eno izmed tveganj za počasnejše umirjanje inflacije izpostavili potencialno višjo rast cen energentov in surovin na svetovnih trgih. Ta dejavnik tveganja se v prvi polovici letošnjega leta uresničuje predvsem prek naraščajoče cene nafte¹⁰. Poleg tega zadnje napovedi pomembnejših institucij kažejo, da bodo cene kmetijskih surovin in hrane v letošnjem letu rasle bistveno hitreje, kot je bilo pričakovati spomladi (glej tudi Okvir 1). Tveganje glede hitreje rasti plač od predvidene se v prvih štirih mesecih letos še ni uresničilo, saj je bila rast plač v okviru pričakovanj iz Pomladanske napovedi. Zaradi večjega tveganja, da bo rast plač v daljšem obdobju višja od rasti produktivnosti dela, pa lahko gibanja plač ogrozijo makroekonomsko ravnovesje in poslabšajo konkurenčnost.

Predvsem pod vplivom višje inflacije se je cenovna konkurenčnost letos poslabšala. V prvih petih mesecih letošnjega leta je bil ob 0,5-odstotni nominalni rasti realni efektivni tečaj, deflacioniran z relativnimi cenami življenjskih potrebščin, za 1,8 % višji, če upoštevamo rast relativnih cen industrijskih proizvodov predelovalnih dejavnosti pa za 0,7 % nižji. Medletno se je cenovna konkurenčnost v prvih petih mesecih skupaj, merjeno z relativnimi cenami življenjskih potrebščin, poslabšala za 4,4 %, merjeno z relativnimi cenami industrijskih proizvodov pa le za 0,3 %. S pospešeno rastjo inflacije v pomembnejših trgovinskih partnericah se je maja nekoliko umirila tudi medletna rast realnega efektivnega tečaja, deflacioniranega z relativnimi cenami življenjskih potrebščin (glej Sliko 9).

Slika 9: Realni efektivni tečaji, deflacionirani s CPI in PPI, medletne stopnje rasti v %

Vir: BS, ECB, OECD, SURS; preračuni UMAR

¹⁰ Cena nafte ob pripravi Pomladanske napovedi je bila glede na ceno v začetku julija za približno tretjino nižja.

3. Trg dela

3.1. Zaposlenost, brezposelnost

Ugodna gibanja zaposlenosti se nadaljujejo tudi letos. V prvem četrtletju letošnjega leta je zaposlenost še naprej naraščala, zmanjšal pa se je obseg različnih neformalnih oblik dela¹¹ (glej Tabelo 3). Število zaposlenih in samozaposlenih se je povečevalo v vseh treh mesecih, najbolj v gradbeništvu in prometu ter poslovnih storitvah, visoko rast zaposlenosti pa so zabeležile tudi dejavnosti pretežno tržnih storitev: trgovina, gostinstvo ter druge javne, skupne in osebne storitve¹² (glej Sliko 10). Rast zaposlenosti se je nadaljevala tudi aprila, vendar se je sezonsko umirila. V prvih štirih mesecih letos je bilo število delovno aktivnih za 3,4 % višje kot v enakem obdobju lani. Letošnja rast zaposlenosti bo tako verjetno višja od naše pomladanske napovedi.

Tabela 3: Kazalniki trga dela po četrtletjih

	Q1-07	Q2-07	Q3-07	Q4-07	Q1-08	Q1-08/ Q1-07
Stopnje rasti (v %)	Glede na predhodno četrtletje					Medletno
Delovno aktivni po anketi	0,2	3,8	1,2	-2,3	-1,2	1,4
Zaposleni (po statističnem registru)	0,3	1,5	0,5	1,2	0,4	3,7
od teh: Tujci z del.dovoljenji za dol.čas	6,5	18,3	8,7	7,2	5,2	45
Rezidenti (ocena)	0,7	0,9	0,1	0,9	0,2	2,2
Samozaposleni in kmetje	6,0	-0,8	-0,4	0,1	2,3	1,1
Neformalno delovno aktivni (ocena)	-2,4	20,9	6,6	-16,1	-9,9	-2,5
Delovno aktivni po nacionalnih računih	0,1	1,4	1,5	0,2	0	3,1
Stopnje brezposelnosti (v % od vsote delovno aktivnih in brezposelnih)						
Registrirana	8,4	7,7	7,4	7,4	7,1	
Anketna	5,7	4,6	4,5	4,7	5,1	
Stopnja prostih delovnih mest	1,1	1,2	1,2	0,9	1,1	

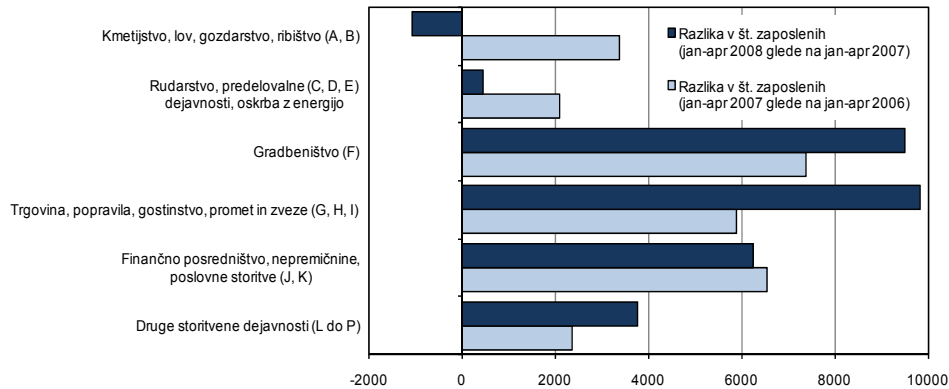
Vir podatkov: SURS Si-Stat podatkovni portal; preračuni UMAR

Tudi letos je število registrirano brezposelnih v prvem četrtletju sezonsko upadlo, medtem ko se je anketna brezposelnost nekoliko povečala. Število registriranih brezposelnih se je zmanjšalo, kar je sicer običajen pomladanski sezonski pojav, ki pa se letos odvija na ravni, ki je približno za 10.000 brezposelnih nižja kot lani. Novih prijav med brezposelne je bilo približno petino manj kot pred letom dni, manj (za 16,2 %) pa je bilo tudi brezposelnih, ki so dobili delo. Povprečno število registrirano brezposelnih in povprečna stopnja registrirane brezposelnosti v prvem četrtletju sta bila tako za 13,5 % oziroma za 1,3 o. t. nižja kot lani. Tudi stopnja anketne brezposelnosti ostaja nizka, 5,1-odstotna, in je za 0,6 o. t. nižja kot pred letom dni, iz razlogov pretežno sezonske narave pa je višja kot v predhodnem četrtletju. Stopnja prostih delovnih mest ostaja enaka kot pred letom dni, tj. 1,1-odstotna. Upadanje brezposelnosti se je nadaljevalo tudi v drugem četrtletju, pri čemer pa se prilivi med brezposelne zmanjšujejo počasneje, odlivi iz brezposelnosti pa hitreje kot v prvem četrtletju. Stopnja registrirane brezposelnosti je bila v aprilu 6,6-odstotna. Število registrirano brezposelnih se je do konca junija znižalo na 60.710.

¹¹ To kaže primerjava rasti števila delovno aktivnih po statističnem registru, ki zajema le zaposlene in samozaposlene osebe, ter po rezultatih ankete o delovni sili, ki vključuje tudi različne druge, neformalne oblike dela, kot so pomagajoči družinski člani in zaposleni po pogodbah o delu ali v sivi ekonomiji.

¹² Poslovni subjekti v anketi LPZAP tudi letos napovedujejo najvišjo rast zaposlenosti v gradbeništvu in poslovnih storitvah, visoko (nad 5-odstotno) pa tudi v trgovini, gostinstvu in finančnem posredništvu.

Slika 10: Rast števila delovno aktivnih po panogah

Vir podatkov: SURS Si-Stat podatkovni portal; preračuni UMAR

Že nekaj let se na trgu dela pojavljajo primanjkljaji določenih poklicnih profilov, še naprej pa se povečuje tudi število delovnih dovoljenj za tujce. Največ težav pri pridobivanju ustreznih delavcev je na področju gradbeništva, obdelovanja kovin ter gostinstva in turizma, primanjkuje pa tudi mehanikov in strojnikov, delavcev elektro stroke, učiteljev, vzgojiteljev in delavcev v zdravstvu¹³. Potrebe po teh poklicnih profilih podjetja rešujejo tudi z zaposlovanjem tujcev, kar je najbolj značilno za področje gradbeništva. Do konca maja je bilo tujcev z delovnimi dovoljenji za določen čas 79.095, kar je bilo za 45,0 % več kot v enakem obdobju lani in 5,2 % višje kot ob koncu lanskega leta¹⁴.

3.2. Plače

V prvih štirih mesecih letos je bila rast skupne bruto plače na zaposlenega višja kot v enakem obdobju lani, nadaljeval se je trend hitrejši rasti bruto plače v zasebnem sektorju od rasti bruto plače v javnem sektorju. Bruto plača na zaposlenega se je v prvih štirih mesecih, glede na enako obdobje lani, nominalno povečala za 8,2 %, kar je precej več kot v enakem obdobju lani (5,5 %), vendar v okviru pomladanske napovedi. Razlika v letošnji rasti plač je delno tudi že posledica upoštevanja lanske višje inflacije v uskladitvi plač. V zasebnem sektorju se je letos bruto plača povečala za 8,9 % glede na enako obdobje lani, kar je za 2,0 o. t. več kot v istem lanskem obdobju (6,9 %). Rast bruto plač v javnem sektorju je bila nižja kot v zasebnem (7,1 %), doseženo rast v enakem obdobju lani (4,2 %) pa je presegla za 2,7 o. t., kar je predvsem posledica v februarju izplačane in za januar poračunane 3,4-odstotne izredne uskladitve plač za razliko med lansko dejansko višjo inflacijo od predvidene. Za razliko od lani pa sta letos skladni rasti bruto in neto plač, saj na gibanje neto plač ne vpliva več lanska sprememba v dohodninski lestvici.

¹³ Podatki na podlagi letne ankete Zavoda za zaposlovanje RS pri delodajalcih glede napovedi zaposlovanja za leto 2008 (Rezultati ankete LPZAP, ZRSZ, maj 2008).

¹⁴ Vlada je marca sprejela kvoto delovnih dovoljenj za leto 2008, ki znaša 24.600, kar je za 4.900 manj od zadnje veljavne kvote za leto 2007. Pri tem je kvota dovoljenj za sezonska dela tujcev (8.000) letos višja kot lani (5.830).

Letošnja plačna politika je dogovorjena za zasebni in javni sektor. Vlada in sindikati javnega sektorja so se dogovorili¹⁵ za julijsko uskladitev plač v višini spomladi napovedane 4,0-odstotne letne inflacije, pri čemer je za splošno uskladitev osnovnih plač namenjena polovica uskladitvenega odstotka, druga polovica pa je namenjena odpravi plačnih nesorazmerij¹⁶. V zasebnem sektorju so se sindikati in delodajalci dogovorili za izredno uskladitev plač¹⁷ in za uskladitveni mehanizem za leti 2008 in 2009, še vedno pa tečejo pogajanja glede zakona o minimalni plači, ki bo opredelil vsakoletni avgustovski usklajevalni mehanizem¹⁸. Na podlagi doseženih dogovorov (glej Okvir 2) ocenjujemo, da bo predvsem rast bruto plače v javnem sektorju letos višja od ocen v Pomladanski napovedi, posledično bo višja tudi rast skupne bruto plače (7,8 %), ki bo rast produktivnosti dela presejala (7,1 %) za 0,1 o. t. več od ocen v Pomladanski napovedi.

Okvir 2: Plačni dogovori v letu 2008

Sklenjeni dogovor o plačah v zasebnem sektorju je zmanjšal obstoječa tveganja zaradi zahtev po nadaljnjem nesorazmernem povečevanju plač v zasebnem sektorju. Zaključila so se pogajanja o izredni uskladitvi zaradi višje lanskoletne inflacije od predvidene ter glede mehanizma uskladitve plač za leti 2008 in 2009. Dogovorjena je bila višja¹⁹ izredna uskladitev plač v višini 5,2 %. Osnova za povečanje plač je osnovna plača, dogovorjeni uskladitveni odstotek (5,2 %)²⁰ pa se zmanjša za že izvedena povečanja osnovnih plač za ta namen. Pri uskladitvenem mehanizmu za leti 2008 in 2009 je določeno, da je osnova za avgustovsko usklajevanje izhodiščna plača oziroma najnižja osnovna plača in ne osnovna plača, zaradi česar se za uskladitveni odstotek še vedno ne bodo povečale vse plače. Dogovorili so se tudi glede varnostne zaklopke v primeru presejanja dejanske inflacije nad predvideno za obe leti. Opredeljeni so kriteriji za upoštevanje rasti produktivnosti dela v pogajanjih o plačah na ravni dejavnosti.

S podpisom kolektivnih pogodb dejavnosti in poklicev ter aneksov h kolektivnim pogodbam dejavnosti in poklicev se je zaključilo šestletno dogovarjanje med socialnimi partnerji o pogojih za izvajanje novega sistema plač v javnem sektorju. Ocena skupnih potrebnih sredstev za odpravo plačnih nesorazmerij se je zaradi doseganja kompromisnih rešitev med sindikati in vlado v obdobju od julija 2007, ko je bila kolektivna pogodba za javni sektor parafirana, povišala za približno tretjino na sedanjih 398,9 mio evrov ob podpisu Kolektivne pogodbe za javni sektor (KPJS) in kolektivnih pogodb dejavnosti in poklicev. Povprečna bruto plača na zaposlenega se bo zaradi odprave plačnih nesorazmerij po tej oceni povečala za 13,1%, in sicer po četrtninah, kot je dogovorjeno v KPJS. Ena četrtnina letos maja (izplačana skupaj s poračunom pri avgustovski plači), druga in tretja v januarju in septembru 2009 ter zadnja v marcu 2010. Najbolj se bodo povečale plače v dejavnosti zdravstva in socialnega varstva, in sicer za več kot 20 %, v kulturi za okoli 18 %, v javni upravi za okoli 12 % in v dejavnosti izobraževanja za okoli 6 %. Približno polovico potrebnih sredstev za odpravo plačnih nesorazmerij je bilo zbranih z odloženim delom vsakoletnega julijskega uskladitvenega odstotka plač za predvideno inflacijo od leta 2002 dalje. Druga polovica se bo pokrila iz tekočih javnofinančnih virov.

¹⁵ Spremembe zakona o sistemu plač v javnem sektorju.

¹⁶ V skladu z Zakonom o sistemu plač v javnem sektorju.

¹⁷ Zaradi višje dejanske inflacije od predvidene v letu 2007.

¹⁸ V marcu letos je bila minimalna plača povečana za 5,2 % zaradi izredne uskladitve z lansko višjo inflacijo od predvidene.

¹⁹ V začetku leta je bila že skoraj dogovorjena izredna uskladitev za leto 2007 v višini 4,6 %.

²⁰ Odstotek je enak odstotku izredne uskladitve minimalne plače.

Do vključno leta 2007 je rast bruto plače v javnem sektorju v letnem povprečju zaostajala za rastjo bruto plače zasebnega sektorja, po sedaj sprejetih dogovorih pa bo do leta 2010 rast plač v javnem sektorju presegala rast plač v zasebnem sektorju in tudi rast produktivnosti dela, kar lahko predstavlja tveganje za ohranjanje makroekonomskega ravnovesja. Do vključno leta 2007 je rast bruto plače v javnem sektorju zaostajala za okoli 2,0 o. t. za rastjo bruto plače v zasebnem sektorju. Rast plač v javnem sektorju je zaostajala delno zaradi polovične uskladitve plač, delno pa zaradi tega, ker uvajanje novih dodatkov k plači ni bilo več mogoče zaradi »zamrznitve« kolektivnih pogodb dejavnosti in poklicev. S tako umirjeno nominalno rastjo plač je javni sektor pripomogel k znižanju inflacije in doseganju zelo ugodnega makroekonomskega ravnovesja, kar je bil predpogoj za izpolnitev maastrichtskih kriterijev za vstop v evroobmočje. Sedaj dogovorjeno povečanje plač zaradi odprave plačnih nesorazmerij pa bo s stališča doseganja makroekonomskega ravnovesja pomenilo resno tveganje predvsem zaradi višje rasti plač od rasti produktivnosti dela. Po oceni bodo bruto plače javnega sektorja v obdobju 2008 do 2010 ves čas presegale produktivnost dela (za 1,6 o. t. v letu 2008, za 1,3 o. t. v letu 2009 in za 1,6 o. t. v letu 2010). Skupna rast bruto plač bo leta 2008 presegala rast produktivnosti dela, v letih 2009 in 2010 pa bo še vedno zaostajala za 0,8 o. t. in 0,6 o. t., kar je za 0,3 o. t. manj od ocen v Pomladanski napovedi. Ob tri leta trajajoči hitrejši rasti plač v javnem sektorju je možnost dodatnih pritiskov na rast plač v zasebnem sektorju (spill-over učinek) večja, kar bi lahko učinkovalo na hitrejšo rast skupne plače in s tem nevarnost preseganja rasti produktivnosti v daljšem obdobju.

Novi zakon o minimalni plači bo določil avgustovski usklajevalni mehanizem. Dogovarjanje socialnih partnerjev o zakonu o minimalni plači še poteka. Ob marčevski že dogovorjeni 5,2-odstotni izredni uskladitvi minimalne plače bo skupaj z letošnjo avgustovsko uskladitvijo rast minimalne plače lahko višja od rasti izhodiščnih oziroma najnižjih osnovnih plač v zasebnem sektorju. Minimalna plača je opredeljena kot najnižje izplačilo plače za opravljeno delo v rednem delovnem času, dodatki, vezani na opravljeno delo, so že vključeni v to izplačilo, razen dela plače, ki je rezultat nadur. Raven najnižjih osnovnih plač in izhodiščnih plač je za spodnje tarifne skupine pod ravni minimalne plače in se zato najnižje izplačane plače, povečane za dodatke iz dela, gostijo okoli minimalne plače. Posledica višje rasti minimalne plače od rasti izhodiščnih oziroma najnižjih osnovnih plač bo zato večja zgostitev izplačila najnižjih plač na ravni minimalne plače, ne bo pa »domino efekta« na ostale ravni plač in je zato vpliv rasti minimalne plače na splošno rast plač v zasebnem sektorju omejen.

4. Tekoči račun plačilne bilance

Primanjkljaj na tekočem računu plačilne bilance je bil v prvih štirih mesecih letos precej višji kot v enakem obdobju lani in je znašal 728,9 milijona EUR. Na višji medletni primanjkljaj v prvem letošnjem četrtletju je vplival zlasti višji primanjkljaj v trgovinski bilanci. V manjši meri sta se okrepila tudi primanjkljaja v bilanci tekočih transferov in bilanci faktorskih dohodkov. Presežek v storitveni bilanci se je nekoliko povešal in tako blažil poslabšanje zunanjšega ravnotežja (glej Tabela 4).

Tabela 4: Tokovi tekočega računa plačilne bilance, v mio EUR

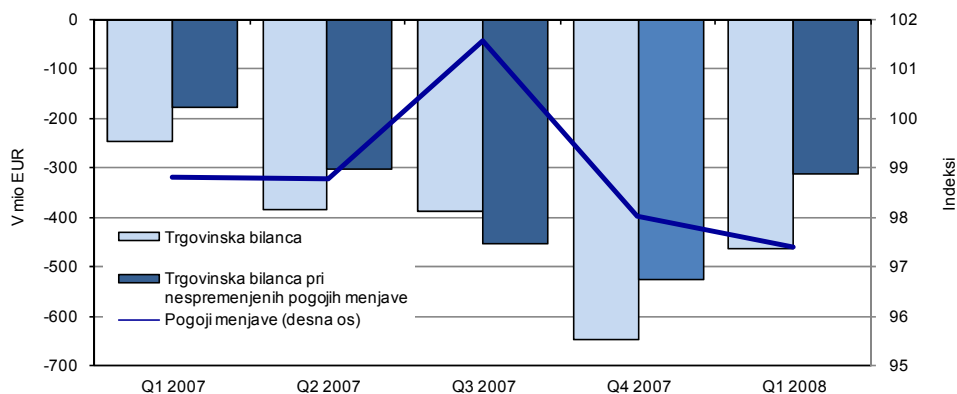
	I–IV 2008			I–IV 2007
	Prilivi	Odlivi	Saldo	Saldo
Tekoče transakcije skupaj	9.026,5	9.755,5	-728,9	-367,0
Blagovna menjava (FOB)	6.987,4	7.609,6	-622,1	-389,6
Storitve	1.404,6	1.033,6	371,0	305,2
Transport	454,1	253,1	201,0	152,3
Potovanja	455,7	222,5	233,3	221,7
Ostale storitve	494,7	558,0	-63,3	-68,8
Dohodki od dela in kapitala	371,3	656,8	-285,5	-194,2
Tekoči transferi	263,2	-455,5	-192,3	-88,5

Vir: BS

Opomba: Negativni predznak v saldu pomeni presežek odlivov nad prilivi.

Višji primanjkljaj v trgovinski bilanci povezujemo z umiritvijo rasti blagovnega izvoza in s poslabšanimi pogoji menjave. Z regionalnega vidika se je povečal primanjkljaj v trgovanju z državami EU, znižal pa se je presežek v trgovanju z državami nečlanicami EU. Poslabšani blagovni pogoji menjave so k višini primanjkljaja v trgovinski bilanci v prvem letošnjem četrtletju prispevali okoli tretjino (glej Sliko 11). Kar dobro polovico poslabšanja v trgovinski bilanci v prvem četrtletju pa je posledica višje vrednosti neto uvoza nafte in derivatov, saj se je rast cen nafte v prvih mesecih letos močno pospešila (glej Okvir 1 in poglavje o cenovnih gibanjih).

Slika 11: Vpliv pogojev menjave na trgovinsko bilanco

Vir: SURS, BS; preračuni UMAR

Presežek v storitveni bilanci je bil v prvih letošnjih štirih mesecih medletno višji predvsem zaradi večjega neto izvoza transportnih storitev. Pri slednjih se je najbolj okreplil presežek v menjavi cestnega transporta. Presežek v menjavi potovanj se je medletno nekoliko povečal, kar je bila večinoma posledica višjih neto prilivov od turizma. Nižji primanjkljaj v menjavi skupine ostalih storitev je bil predvsem posledica višjega presežka v menjavi gradbenih storitev (glej tudi poglavje Gospodarska rast).

Primanjkljaj v bilanci faktorskih dohodkov so povečala zlasti neto plačila obresti poslovnih bank na posojila, najeta v tujini. Plačila obresti tujini so bila zaradi močnega zadolževanja v preteklih letih in naraščajočih obrestnih mer višja, čeprav so se bankam povečale tudi prejete obresti na posojila, dana tujini. Neto plačane obresti poslovnih bank tujini so v prvih letošnjih štirih mesecih predstavljale 64,5 % vseh neto plačil obresti na tuja posojila (v istem obdobju lani 60,0 %). Ker so tuja podjetja bolj okrepila financiranje kapitalsko povezanih podjetij pri nas kot slovenska podjetja v tujini, so se neto plačane obresti iz naslova teh posojil medletno nekoliko povečale.

Povečanje primanjkljaja v bilanci tekočih transferov je bilo posledica višjega primanjkljaja državnega sektorja. Neto proračunski položaj RS do proračuna EU je v prvih štirih letošnjih mesecih izkazoval primanjkljaj v višini 92,4 mio EUR (v istem obdobju lani 24,7 mio EUR). Prihodki iz proračuna EU v državni proračun RS so se medletno nominalno znižali za 32,3 mio EUR. V prvih letošnjih štirih mesecih smo prejeli predvsem manj sredstev za izvajanje skupne kmetijske politike in sredstev za izvajanje notranje politike. Odhodki iz državnega proračuna RS v proračun EU so se medletno povečali za 35,4 mio EUR. Najbolj se je povečalo plačilo sredstev iz naslova bruto nacionalnega dohodka in iz naslova davka na dodano vrednost. K primanjkljaju državnega sektorja so deloma prispevala tudi višja plačila davkov in prispevkov v tujino ter drugi državni transferji. Primanjkljaj zasebnega sektorja je bil medletno nekoliko višji predvsem zaradi višjega primanjkljaja iz naslova zavarovanj in ostalih transferjev.

Literatura in viri

Bilten BS. (april 2008). Ljubljana: Banka Slovenije.

Consensus Forecasts. (junij 2008). London: Consensus Economics Inc.

Eastern Consensus Forecasts. (maj 2008). London: Consensus Economics Inc.

EC Spring Forecasts. (april 2008). Pridobljeno aprila 2008 na http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/specpub_list9253.htm.

ECB Financial Stability Review. (junij 2008). Pridobljeno junija 2008 na <http://www.ecb.int/pub/fsr/html/index.en.html>.

Eurostat Portal Page – vsebine različnih področij. Pridobljeno junija 2008 na http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1090,30070682,1090_33076576&_dad=portal&_schema=PORTAL.

Lane, P., Milesi-Ferretti G.M.: (2006). *Capital Flows to Emerging Europe*. CEPR and IMF Presentation.

Letno poročilo BS 2005 in 2006. Ljubljana: Banka Slovenije.

Markič, J. (2007). *Dinamika zunanjega zadolževanja Slovenije*. Delovni zvezek 10/2007. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.

OECD Economic Outlook, No. 83. (junij 2008). Pridobljeno junija 2008 na http://titania.sourceoecd.org/vl=6227120/cl=22/nw=1/rpsv/periodical/p5_about.htm?jnlissn=04745574.

US Department of Commerce Bureau of Economic Analysis – National Economic Accounts. Pridobljeno junija 2008 na <http://www.bea.gov/national/index.htm#gdp>.

World Bank Quaterly External Debt Statistics. (maj 2008). Pridobljeno maja 2008 na: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/DATASTATISTICS/0,,contentMDK:20440104~menuPK:1164885~pagePK:64133150~piPK:64133175~theSitePK:239419,00.html>.